

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНО-ЕДИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ВІДДІЛУ РОСІЙСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА

Оверчук О.Л.

Інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена аналізу фольклористично-едиційної діяльності Південно-Західного відділу Російського географічного товариства. Автор доводить, що збирання, класифікація та едіція пам'яток українського фольклору було одним із найголовніших завдань Відділу. Увагу зосереджено не лише на філологічному аспекті дослідження фольклору, а й на музикознавчому. Зокрема, наголошується на новому етапі музично-фольклористичної галузі знання, асоційованій, в першу чергу, з діяльністю М. Лисенка. Окрім того, Відділ відіграв помітну роль не лише в науковому опрацюванні фольклорного матеріалу, а й у популяризації народної культури та її носіїв.

Ключові слова: фольклористика, Південно-Західний відділ Російського географічного товариства, едіційна діяльність, наукова діяльність, українська музична фольклористика.

Постановка проблеми. Сучасний стан української фольклористики, сформований передусім численними зовнішніми факторами визначає актуальність і затребуваність дослідження джерельних матеріалів, зібраних Відділом, інтеграції їх у науковий простір, що дає змогу повному оцінити діяльність Південно-Західного відділу Російського географічного товариства (далі – ПЗВ РГТ, О.О.) як «піонера» у формуванні української наукової гуманітаристики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки з'явилися справді знаменні для української фольклористики праці Я. Гарасима, І. Денисюка, М. Дмитренка, Л. Дунаєвської, Л. Іваннікової, В. Івашкова, В. Качкана, Ф. Кейди, Р. Кирчіва, С. Мишанича, В. Погребенника, Н. Смірної, О. Шалак, М. Чернопиского та ін. Утім фрагментарність у висвітленні порушеного нами питання вкотре доводить потрібність і актуальність проведеного дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Уперше до фахового аналізу фольклористичної діяльності ПЗВ РГТ залучено низку малодоступних та рідкісних рукописних джерел, що уточнило та доповнило її характеристику. Також узагальнено набутки едіційної діяльності ПЗВ РГТ, що дало змогу унаочнити вирішальний вплив цієї організації на подальший поступ української фольклористики.

Мета статті полягає в комплексному аналізі фольклористично-едиційної діяльності членів ПЗВ РГТ (збирання, систематизації та публікації фольклорних текстів), що уможливило з'ясування теоретико-методологічної концепції фольклорного пошуку кін. ХІХ – поч. ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Одним із основних напрямів досліджень членів ПЗВ РГТ було збирання, усної народної творчості, наукове опрацювання та видання фольклорних зразків – пісень, козацьких дум, балад, легенд, казок, колядок, щедрівок, загадок, приказок, прислів'їв тощо. Найвищим виявом едіційно-коментаторської діяльності Відділу стало видання двотомника «Історичні пісні малоросійського народу з коментарями В. Антоновича та М. Драгоманова». Перший том вийшов друком у 1874 р. [13], перша частина другого тому – в 1875 р. [14]. «Історичні пісні малоросійського народу...» стали результа-

том спільної [19, с. 47] праці не тільки упорядників, зазначених на титульному аркуші, а й інших видатних українських краєзнавців, про що зазначено у передньому слові до видання: «Покійний М.А. Максимович, М.І. Костомаров, П.А. Куліш, М.М. Білозерський, М.В. Лисенко... надали і друковані, і рукописні свої збірки. Окрім того, нам надані збирання панів Ніговського, Маркевича, Носа, Мартинова, Новицького, Чубинського, Сеницького, Штангеева, Стоянова, Шиманова, Андрієвського, І.Я. Рудченка, П.Я. Рудченка, О.І. Лоначевського, Л.В. Ільницького, Русова, Залюбівського, Дободовського, Ганенка, Зайкевича, Симашкевича, Руданського, Кропивницького та ін. І з Галичини – пп. М. Бучинського, Белінського, Стефановича та ін. осіб» [13, с. 2]. Слід зазначити й про наявність численних респондентів з усіх регіонів України. Автори-упорядники поставили собі за мету «звести тексти і варіанти пісень ... потім розтлумачити їх ... і розмежувати істинно народне від підробки» [13, с. 1], тобто, за висловом М. Грушевського, «се мала бути історія українського народу, розповіджена ним самим у поетичній формі» [6, с. 97]. Збирання пісень про події, починаючи з доби Київської Русі, було зрубриковано за хронологічним критерієм: 1) пісні дружинного й княжого періоду; 2) козацькі; 3) гайдамацькі; 4) рекрутські та кріпацькі; 5) про волю [13, с. 5-8]. Такий підхід дозволив В. Антоновичу подати розгорнені авторські коментарі про відповідність матеріалу історичним реаліям, а М. Драгоманову – розкрити ті особливості наведених зразків, що цікаві саме з фольклористичного боку [30, с. 104]. Аналізуючи роботу М. Драгоманова, варто зазначити, що в «Історичних піснях малоросійського народу...» ним було вперше в історії української фольклористики застосовано історико-порівняльний метод для ідейно-естетичного аналізу, який, проте, не був позбавлений окремих «недочепів». І. Франко зауважував, що М. Драгоманов, «жадаючи порівняльних студій і докладного відрізнення в етнографічних матеріалах того, що міжнародне, запозичене, і того, що постало на власнім ґрунті» [29, с. 238], позначив як фальсифіковані ті українські думи, сюжети яких використовувалися в «Історії Русів» [30, с. 105]. Проте це не применшило значення праці М. Драгоманова, що під-

тверджує й висока оцінка видання сучасниками. Так, О. Єфименко зазначила: «Це видання, що отримало від Академії наук Уварівську премію, можна назвати зразковим: строго наукове групування пісень за історичними епохами, найрізноманітніші вказівки, варіанти, історичні пояснення – все підпорядковане тому, щоб зробити його вартісним науковим посібником» [9, с. 20]. З подібними рецензіями виступили М. Костомаров, О. Веселовський, О. Міллер, М. Петров, О. Котляревський, В. Навроцький та ін. [1, с. 221-227], тобто найвидатніші представники міфологічної та компаративної академічних фольклористичних шкіл. «Історичні пісні малоросійського народу...» не лишилися поза увагою істориків – відгуки надіслали Д. Багалій, котрий пророчив «велику славу» і наукову вагомість праці [3, с. 512], та С. Томашівський, який відзначив, що «видавці зібрали тут велике число пісень разом із варіантами та при кожній дали довші або коротші історичні пояснення, не кажучи про вступні статті, що є неначе загальним оглядом нашої історичної поезії. Сі пояснення мають правдиву наукову стійкість, розкриваючи образи політичного й соціального життя давніх століть» [26, с. 50-51]. Як бачимо, діячі Відділу дуже серйозно поставилися до вирішення проблеми збереження пам'яток духовної національної культури та до питання професійного аналізу історичної пісенності.

Завдяки старанням та матеріальній підтримці Київської старої громади [16, с. 77] вийшла друком укладена членом Південно-Західного відділу Російського географічного товариства І. Рудченком збірка «Чумацькі народні пісні», представлена на засіданні Відділу 11 вересня 1874 р. [11, с. 21]. І. Рудченко був досвідченим фольклористом-едитором, у доробку якого вже було два випуски збірника «Народні південноруські казки» (1869–1870 рр.). Процес збирання необхідного матеріалу для «Чумацьких народних пісень» повністю припадає на термін існування Відділу (1872–1874 рр.). «Я займаюся народними творами, усю свою увагу звертаю на характеристику народу за цими творами, а у нас досі, навпаки, займаються характеристикою самих творів» [18, с. 51], – писав він у листі до М. Драгоманова 23 березня 1872 р. Сімдесят дві чумацькі пісні з нотами, підготовленими М. Лисенком, та словничок відповідної термінології [2, с. 122], включені до збірки, стали помітним явищем в українській фольклористиці та отримали схвальні відгуки.

Слід зазначити, що не лише філологічний аспект фольклору розроблявся у роботах учасників Відділу, а й фольклорно-музикознавчий, про що свідчить справжній переворот, здійснений М. Лисенком в музичній фольклористиці [28, с. 34-35]. Йдеться про видання семи випусків «Збірника українських пісень» в обробці і в супроводі фортепіано (120 пісень для чоловічих та змішаних хорів), збірника «Молодощі», а також перше в Україні ґрунтовне дослідження музичної будови й властивостей вітчизняної народної пісні – «Характеристика музичних особливостей малоросійських дум і пісень, які виконує кобзар Вересай», надруковане у I томі «Записок...» у 1874 р. [11, с. 339-352]. Слід додати, що нотні записи пісень календарного циклу (ігрові пісні, веснянки, купальські пісні, щедрівки), більшість

з яких записав М. Лисенко у Борисполі, Іванкові та інших селах тодішнього Переяславського повіту, були вміщені до III тому «Трудов...» П. Чубинського [4, с. 89], а до IV тому було включено детальний етнографічний текстовий та музичний запис бориспільського весілля середини XIX ст., що складався зі 108 нотних записів [27, с. 45].

Особливо присутніми є такі зауваження М. Лисенка: «В той час, коли музично-пісенний, народний матеріал, що змальовує життя історичного минулого народу з його ...ідеалами і з сімейними radoщами та горем, надав би у загальній масі багатий запас відомостей для естетичної характеристики суті народу, у нас це поле ще ледь зоране» [11, с. 340-341]. Крім того, своєю активною концертно-хоровою діяльністю М. Лисенко зміг продемонструвати різножанрові типи української народної пісенності, заохочував не тільки до теоретичного аналізу музично-фольклорної спадщини, а й до її практичного вивчення й застосування, що дає змогу говорити про започаткування якісно нового етапу музично-фольклористичної сфери.

С. Русова залишила цікаві спогади про багатьох членів Південно-Західного відділу Російського Географічного товариства, дала оцінку діяльності осіб, причетних до роботи Відділу. Так, зокрема про музичну діяльність М. Лисенка вона писала: «Кожний концерт Лисенка є не лише музична розвага, а й суспільне явище, в тяжкі часи заборони слова і думки концерт Лисенка є демонстрація, а він сам є гасло... Микола Віталійович знав, що національне почуття мусить живитися і що рідна пісня й є тією найліпшою поживою» [22, с. 30].

Одним із активних діячів, який наполегливо займався дослідженням усної народної творчості й залученням до цієї справи широких кіл науковців, був О. Русов [15]. Він брав участь фактично в усіх фольклористичних виданнях Відділу – у виданні збірки історичних пісень В. Антоновича та М. Драгоманова, казок та чумацьких пісень, упорядкованих І. Рудченком, українських пісень, записаних М. Лисенком [30, с. 93]. Про активну наукову діяльність О. Русова свідчить те, що він був автором ґрунтовної доповіді «Про життя Остапа Вересая і твори народної літератури, що він виконує», яка характеризується глибоким науковим аналізом уснопоетичної культури й кобзарської творчості [11, с. 309-337]. Наукова премія Російського Географічного товариства [17, с. 12] за цю доповідь визначає О. Русова як теоретика української фольклористичної науки. Саме О. Русов став основним укладачем усіх збирацьких програм Відділу: першої, чотиристорінкової, представленій на засіданні 6 березня 1873 р. [21, с. 4], яка була визнана надто стислою та слугувала основою для другої, колективного укладеної Програми за участю Ф. Вовка (у її фольклорно-етнографічній частині), затвердженої 4 червня та негайно виданої й розісланої у кількості 1200 примірників [24, с. 40]. Відзначимо також діяльність О. Русова з установлення та поширення міжнародних (передусім міжслов'янських) наукових зв'язків Відділу, спеціально відзначену Ф. Савченком.

Варто окремо зупинитися на дослідженнях членів Відділу з фольклористики, основні поло-

ження яких були виголошені на засіданнях Відділу та на міжнародних та всеросійських форумах, зокрема й на III Археологічному з'їзді 1874 р. Це – реферати П. Чубинського «Декілька записаних народних історичних переказів», «Поняття і уявлення південноруського народу про світила, виражені у приказках і прислів'ях»; дослідження М. Драгоманова «Про варіанти південноруських пісень і подібність їх з іноземними», «Відгомін лицарської поезії в руських народних піснях. Пісні про «Королевича»», «Сліди дружинного побуту в малоруських колядках та малоруські пісні про кровозмішування, порівняння з західними піснями», Ф. Вовка «Про малоросійський орнамент», П. Житецького «Малоросійські думи», П. Іващенко «Про замовляння», І Лужицького «Про малоросійську демонологію» тощо [12]. Про полемічний настрій наукового зібрання свідчить дискусія, що розгорнулася в ході обговорення питань та навколо доповіді М. Драгоманова «Сліди дружинного побуту в малоруських колядках та малоруські пісні про кровозмішування, порівняння з західними піснями», у якій взяли участь М. Костомаров, С. Барсов, Н. Петров, О. Міллер, В. Яковлев. «Вчені спростували необережні та скороспішні висновки. Так, М. Костомаров зауважив, що між піснями про кровозмішування сина з матір'ю та брата із сестрою немає нічого спільного, що взагалі в українських піснях про кровозмішування нема ніяких слідів книжного впливу. С. Барсов заявив, що писане джерело пісень про кровосумішника усуває будь-яку можливість згоду про поширення їх із півдня на північ – навіть у тому випадку, якщо допустити, що українські пісні виникли під впливом південних або західних слов'ян. Н. Петров та О. Міллер говорили про міфологічне підґрунтя деяких легенд і обрядових зразків, що їх не врахував доповідач. М. Драгоманов був змушений визнати, що «він зовсім не хотів пояснити, як розпросторилися з Півдня на Північ оповідання про кровосумішника, а бажав лише вказати на можливість переходу одної з пісень...» [8, с. 141-142].

Окрім оприлюднення громадськості пошукових результатів членів Відділу, Археологічний з'їзд мав на меті виробити методологію провадження наукових досліджень (і польових, і теоретичних). Цьому підпорядковані були питання, які виносилися на з'їзд: самотніть малоросійської орнаментики; елементи народного побуту у звичаях, обрядах і взагалі в пам'ятках народної творчості.

У 1871 році М. Костомаров за дорученням РГТ бере на себе загальне редагування 3 томів «Трудов...», упорядкованих П. Чубинським, а саме: III тому («Народний щоденник»), IV тому («Пісні обрядові») і найоб'ємнішого V тому («Пісні любовні, сімейні і жартівливі»). З листів Чубинського до Костомарова [10, с. 55-59] зрозуміло, що редагування останнього не було формальним і поверховим. Опрацювавши IV том, редактор залишився незадоволеним, оскільки не визнавав зведеного упорядником тексту українського весілля доволіно, керуючись суб'єктивними пріоритетами в обранні кращих варіантів. На заувагу

П. Чубинський відповів: «Ви не задоволені IV томом, а я вважаю його найкращим. Він містить зведення сорока двох весілля, і я б не бажав, щоб цей том піддався переробці. Опис зразків зроблено повний з усіма різновидами, які тільки можна було знайти в джерелах. Якщо любовні пісні не могли бути добре систематизовані, то весільні була можливість систематизувати, і тому цей том я вважаю найкращим... Зверніть увагу на цей том, бо він, справді, щодо системи і повноти найкращий» [10, с. 55-59].

Редактор поділяв критичне ставлення самого упорядника щодо недосконалості класифікації любовних пісень. Систематизація текстів V тому праць не була схвалена і рецензентом О. Веселовським [5, с. 199-203]. Проте П. Чубинський був відкритий до конструктивної критики, високо оцінюючи «безпосереднє керівництво» М. Костомарова у підготовці до видання у «Трудах...» пісенних текстів. Участь Костомарова не обмежувалася редакторською роботою. Він також отримав можливість розмістити у V томі «Трудов...» зібрання пісенних творів, серед яких є унікальні зразки, як-то «Дума про невольників», зафіксована в Охтирці [20, с. 113].

Наукові форуми, зорганізовані та проведені членами ПЗВ РГТ, виконували й функцію популяризатора народної культури та її носіїв зокрема. Так, завдяки ініціативі Г. Галагана Україна і світ пізнали О. Вересая. І до того часу фольклористи знали кобзаря, який жив у Сокиринцях, але саме Г. Галаган організував йому справжню рекламу, влаштував публічні виступи в Києві, зацікавив ним О. Русова і М. Лисенка, які написали про кобзаря перші ґрунтовні праці. Саме Г. Галаган викупив Остапа Вересая з кріпацтва у сусіднього поміщика Милорадовича та познайомив його з відомими діячами культури [25, с. 59].

Висновки і пропозиції. Таким чином, збирання, класифікація, опрацювання та едіція пам'яток українського фольклору було чи не найголовнішим завданням, якому надавали особливої уваги члени ПЗВ РГТ. Про роль, яку відіграв Відділ у формуванні етнонаціонального самоусвідомлення українства, досить влучно зазначила С. Русова: «Відділ розбуркав національну свідомість багатьох млявих, пригнічених українців... витворив фанатиків фольклору та етнографії... Наче якась ціла національна течія пробігла по Україні ... з'явилися перші бруньки національної свідомості» [23, с. 46]. Здійснене дослідження, безперечно, не вичерпує всіх аспектів проблеми. Зокрема, подальшого вивчення й узагальнення потребує внесок фіксаторів фольклорного матеріалу, чий записи увійшли до збірників, упорядкованих членами ПЗВ РГТ, але їхні імена не були зазначені упорядниками, як, наприклад, А. Димінського. Тому перспективним задля відновлення наукової об'єктивності і коректності видається дослідження їхнього внеску у загальну справу ПЗВ РГТ зокрема та історії вітчизняної фольклористики загалом. Відтак, науковий доробок та діяльність ПЗВ РГТ і надалі залишається предметним полем для різноаспектного вивчення.

Список літератури:

1. Андрієвський О. Бібліографія літератури з українського фольклору: у 2 т. / Олександр Андрієвський; за ред. А. Лободи. – К.: [Друкарня Всеукраїнської академії наук], 1930. – XXVII, 823 с.
2. Архів Михайла Драгоманова. Т. 1. Листування Київської старої громади з М. Драгомановим (1870–1895 рр.) / підготовив Г. О. Лазаревський. – Варшава: Друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, 1938. – 442, [3] с., 2 арк. портр., 6 арк. фотоіл. – (Праці Укр. наукового ін-ту; Т. 37). – (Серія праць Комісії дослідження українського руху; Кн. 1). – Паралельні заголовки польської та франц. мовами.
3. Багалій Д. І. Вибрані праці: у 6 т. Т. 2. Джерелознавство та історіографія історії України / Д. І. Багалій; [упоряд. В. В. Кравченко]; НАН України, Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Харківська філія. – [Харків]: [Б. в.], 2001. – 660 с.: іл. – (ХІП «НУА»; повне збір.). – (Золоті сторінки, повне збір.).
4. Василенко З. І. Фольклористична діяльність М. В. Лисенка / З. І. Василенко; АН УРСР, Ін-т мистецтвознав., фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – К.: Наук. думка, 1972. – 186 с.
5. Веселовский А. Н. [Рецензия] / А. Н. Веселовский // Записки Импер. Академии наук. – С-Пб., 1880. – Т. 37, № 4. – С. 167–230. – Рец. на: Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-русский край, снаряженной Императорским русским географическим обществом. Юго-западный отдел: материалы и исследования, собранные д. чл. П. П. Чубинским: [в 7 т.]. – СПб., 1872–1878.
6. Грушевський М. С. П'ятдесят літ «Исторических песен малорусского народа» Антоновича і Драгоманова: (читано на прилюднім засіданні історичної секції 11 травня 1924 р.) / М. С. Грушевський // Україна. – К., 1924. – Кн. 1/2. – С. 97–109.
7. Драгоманов М. П. Літературно-публіцистичні праці: у 2 т. Т. 1: [Статті, розвідки] / М. П. Драгоманов; [упорядкув., прим. і вступ. І. С. Романченко; ред. кол. О. Є. Засенко (голова) та ін.; ред. тому О. І. Дей]. – К.: Наукова думка, 1970. – 531 с., іл., факс., портр.
8. Драгоманов М. П. Розвідки про українську народну словесність і письменство: [в 4 т.]. Т. 1 / М. П. Драгоманов; зладив М. Павлик. – Л.: Накладом Наук. т-ва ім. Шевченка; Друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, під зарядом К. Беднарського, 1899. – 260 с. – (Зб. філол. секції / Наук. т-во ім. Шевченка; Т. 2).
9. Ефименко А. Литературные силы провинции. В. Б. Антонович / А. Ефименко // Син України: Володимир Бонифатійович Антонович: у 3 т. / [упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – [Київ], 1997. – Т. 1. – С. 13–20.
10. Житецький І. П'ять листів П. П. Чубинського до М. І. Костомарова / Ігнат Житецький // За сто літ: матеріали з громадського й літературного життя в Україні XIX – початків XX ст. / за ред. М. Грушевського. – Київ, 1929. – Кн. 4. – С. 55–59.
11. Записки Юго-Западного отдела Императорского Русского географического общества. – К.: В тип. Импер. Ун-та Св. Владимира, 1874. – Т. 1: За 1873 год. – 367, 62, 28 с.
12. Записки Юго-Западного отдела Императорского Русского географического общества. – К.: Тип. М. П. Фрица, 1875. – Т. 2: За 1874 год. – 616 с.
13. Исторические песни малорусского народа. Т. 1. Песни века дружинного и княжеского; Песни века козацкого / с объяснениями [та передм.] Вл. Антоновича и М. Драгоманова. – К.: Тип. М. П. Фрица, 1874. – 4, XXIV, 336 с.
14. Исторические песни малорусского народа. Т. 2, вып. 1. Песни о борьбе с поляками при Богдане Хмельницком / с объяснениями [та передм.] Вл. Антоновича и М. Драгоманова. – К.: Тип. М. П. Фрица, 1875. – 1875. – XI, 166 с.
15. Катренко А. М. Демократичний рух в Україні 70–80 рр. XIX ст.: навч. посіб. для студ. іст. ф-тів / А. М. Катренко. – Черкаси, 1994. – 70 с.
16. Катренко А. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (70-ті – початок 80-х рр. XIX ст.) / А. Катренко, Н. Чирикало // Четверта академія пам'яті професора Володимира Антоновича, 26–27 березня 1998 року: доповіді та повідомлення / Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка, Іст. ф-т, Кафедра давньої і нової історії України; упоряд. і ред. А. М. Катренко. – К., 1999. – С. 155–172.
17. Катренко А. М. О. О. Русов – видатний український вчений і громадський діяч (1847–1915) / А. М. Катренко, Б. В. Петрук. – К.: Норма-прінт, 1998. – 64 с.
18. Лотоцький О. До світогляду старого українофільства: (з листування І. Я. Рудченка-Білика з М. П. Драгомановим) / О. Лотоцький // З минулого: збірник. – Варшава, 1938. – Т. 1. – С. 36–58.
19. Одарченко П. Національне відродження України і розвиток фольклористики та етнографії в XIX ст. та на початку XX ст. / П. Одарченко // Народна творчість та етнографія. – 1998. – № 4. – С. 44–49.
20. Попов П. М. М. Костомаров як фольклорист і етнограф (1817–1885) / П. М. Попов; Акад. наук УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – К.: Наукова думка, 1968. – 113 с.
21. Программа для собирания этнографических и статистических данных, составленная Действительными членами Юго-Западного отдела Императорского Русского географического общества гг. Чубинским и Русовым. – Киев: Тип. М. П. Фрица, [1873]. – 4 с. – Підпис: За Правителя дел А. Русов.
22. Русова С. К 40-летнему юбилею Юго-Западного Отдела Императорского Российского Географического Общества // Украинская жизнь. – 1913. – № 11. – С. 28–40.
23. Русова С. Мемуари. Щоденник / Софія Русова; КНУТШ, Центр українознавства; голова ред. кол. В. Сергічук. – Київ: Поліграфкнига, 2004. – 544 с.
24. Савченко Ф. Заборона українства 1876 р.: до історії громадських рухів на Україні у 1860–1870-х роках / Ф. Савченко. – Харків; Київ: Держ. вид-во України, 1930. – 415 с.
25. Сокиринці – кобзарський край: 900-й річниця села присвячується / М. Г. Савченко, М. І. Лісовий, В. І. Сенчук [та ін.]. – Суми: Козацький вал, 2000. – 162 с.: іл.
26. Томашівський С. Володимир Антонович. Його діяльність на полі історичної науки: (з нагоди ювілею) / С. Томашівський // Син України: Володимир Бонифатійович Антонович: у 3 т. / [упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – [Київ], 1997. – Т. 1. – С. 29–61.
27. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-русский край, снаряженной императорским русским Географическим обществом. Юго-западный отдел: материалы и исследования / собранные д. чл. П. П. Чубинским; изд. под наблюдением д. чл. Н. И. Костомарова: [в 7 т.]. Т. 4. Обряды: родины, крестины, свадьба, похороны. – С-Пб., 1877. – [2], XXX, 715 с., 45 с. нот.
28. Українська художня культура: навч. посіб. для студ. вузів / С. Й. Грица, Н. М. Корнієнко, Т. В. Липова [та ін.]; ред. І. Ф. Ляшенко. – К.: Либідь, 1996. – 415 с.

29. Франко І. Я. Огляд праць над етнографією Галичини в ХІХ в. / І. Я. Франко // Вибрані статті про народну творчість / І. Я. Франко. – К., 1955. – С. 233–242.
30. Чорна Л. В. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства і його роль в українському національному відродженні: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Чорна Ліана Володимирівна; Ізмаїльський держ. гуманітарний ун-т. – Ізмаїл, 2005. – 159 арк.

Оверчук О.Л.

Институт филологии
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

ФОЛЬКЛОРИСТИЧЕСКО-ЭДИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЮГО-ЗАПАДНОГО ОТДЕЛА РУССКОГО ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА

Аннотация

Статья посвящена анализу фольклористическо-эдиционной деятельности Юго-Западного отдела Русского географического общества. Автор доказывает, что сбор, классификация и эдичия памятников украинского фольклора было одной из главных задач Отдела. Внимание сосредоточено не только на филологическом аспекте исследования фольклора, но и на музыковедческом. В частности, отмечен новый этап музыкально-фольклористической отрасли знания, ассоциируемый, в первую очередь, с деятельностью Н. Лысенко. Кроме того, Отдел сыграл заметную роль не только в научной обработке фольклорного материала, но и в популяризации народной культуры, а соответственно, и ее носителей.

Ключевые слова: фольклористика, Юго-Западный отдел Русского географического общества, эдиционная деятельность, научная деятельность, украинская музыкальная фольклористика.

Overchuk O.L.

Institute of Philology
Taras Shevchenko National University of Kyiv

FOLKLORE AND EDITION ACTIVITIES OF THE SOUTH-WEST DIVISION OF THE RUSSIAN GEOGRAPHICAL SOCIETY

Summary

This article analyzes Folklore and Edition Activities of the South-West Division of the Russian Geographical Society. The author argues, that collection, classification and edition of Ukrainian Folklore was one of the main tasks of the Division. The research focus is concentrated not only on philological aspect of the Study of Folklore, but also on the musicological. In particular, there is a new stage of musical and folkloristic field of knowledge, is associated with M. Lysenko' activity. In addition, the Division has played a significant role not only in the scientific folklore material processing, but also in promoting popular culture and its carriers.

Keywords: folklore studies, South-West Division of the Russian Geographical Society, edition activity, research activity, Ukrainian music folklore studies.